Kirjavahemärkide süsteem

keskkooliõpilasele

LIHTLAUSE				**LIITLAUSE**			
Üttega lause Üte näitab, kelle poole pöördutakse.	**Lisandiga lause** Lisand on nimisõnaline täiend, mille tähendus on põhjaga sama.	**Koondlause**	**Lauselühend** Lauselühend on öeldiseta sõnarühm, mille tuumaks on verbi kääend. vorm.	**Rindlause**	**Põimlause**	**Otsene kõne**	**Kiillause** **Kiil on lause või sõna, mis on paigutatud teise lause sisse, kuid pole grammatiliselt seotud.**
KOMA **Üte eraldatakse komadega** *Vaata, nii see käibki!* *Armsad sõbrad, tänan teid tulemast.* *Kas soovite veel kohvi, proua Kuusik?*	**KOMA** ***Järellisand Põ, Li…** *Tallinn, meie pealinn, meelitab turiste.* ***Omastavas käändes järellisand Põ, Li (kelle?) ...** *Tallinna, meie pealinna vanus on soliidne.* **KOMA POLE *** **Eeslisand Li, Põ…** *Meie pealinna Tallinna vanus on soliidne.* ***Olevas käändes lisand Põ, Li (kellena?) ...** *Tallinn meie pealinnana väärib tähelepanu.* ***Kui/nagu lisand Põ kui/ nagu Li ...** *Tallinn kui meie pealinn on meie jaoks oluline.*	**KOMA** ***Korduvad lauseliikmed** *Valssi, rumbat, foksi olime juba õppinud.* ***Samamahulised määrused** *Poiss käis võistlustel Tartus, Tapal, Põlvas.* **KOOLON** ***Kokkuvõttev sõna loetelu ees** *Haige tundis valu igal pool: kätes, jalgades, peas ja rinnus.* **MÕTTEKRIIPS** ***Kokkuvõttev sõna järgneb loetelule** *Rahulik, nõudlik ja vähese jutuga – selline peabki ülemus olema.* **SEMIKOOLON** ***Loeteluliste rühmade eraldamiseks** *Meile on teada Kitzbergi tõlked „Punga Mart" – soome k; „Libahunt"– vene k; „Kauka jumal" – vene k.* **KOMA POLE** ***Hõlmavad määrused** *Pidu toimus Järvamaal Albu vallas Kaalepis.* ***Erilaadilised täiendid** *Neiul oli peas ilus must punutud kübar.*	**KOMA** ***Verbita lauselühend** **,____,** *Koolimajas el käida, müts peas ja saapad jalas, ega lasta vilet.* ***Ajamääruslikus - nud ja-tud** **____,** *Töö lõpetatud, mindi peole.* ***Keksõna - ja mata-lühend jälreltäiendina** *Kirjand, poolpuhtalt ümberkirjutatud, vedeles laual.* ***des-, mata-, maks-, tuna- II, kui tuum lühendi alguses.** *Seistes kõrgel kaljul, kartis ta alla vaadata.* **KOMA POLE** ***des-, mata-, maks-, tuna- II, kui tuum lühendi lõpus** *Pead õlgade vahele tõmmates jooksis tüdruk vette.* ***Üleiäänud lauselühendid** *Avaldatud romaan oli tal juba kolmas.*	**KOMA** ***Osalausete vahel** **ö , ö** *Ilm on ilus, päike paistab.* ***Vastandavate sidesõnade aga, end, kuid, vaid ees** **ö , ö** *Vello mängib korvpalli, aga Toivo eelistab jäähokit.* **KOOLON** ***Seletava või täpsustava osalause ees** **__: seletus/järeldus** *Kõlasid tuttavad helid: algas viimane vaatus.* **MÕTTEKRIIPS** ***Järgneva osalause esiletõstmiseks** *Talle toodi kausikesega piima – ei tahtnud* ***Semikoolon- lõdvalt seotud osalausete vahel** *Kruus rudises jalge all vihaselt; tuul vihises süngelt; kõik oli nii kummituslik.* **KOMA POLE** ***Sidesõna ja, ning, ega ehk, või, nii … kui ka** *Vihma sajab ja päike paistab.*	***KOMA,** koos sidesõnaga* ****Kõrvallausete eraldamiseks.*** **p , p , k** *Poiss ütles, et tal pole aega, ja läks edasi.* ***Nagu, kui, kuni, otsekui ette, kui järgneb öeldis ….nagu ...ö...** . *Sadas vihma, kui väljusin majast.* ***Nagu esineb tähenduses näiteks** *Mitmed koolid, nagu Kaarepere, Palamuse ja Laiuse, on laiendanud oma spordiväljakut.* ***NB: Ühendsidesõnadel koma kas ees või keskel** *Ma lahkusin(,) sellepärast, et seltskond et meeldinud mulle.* **KOMA POLE** ***Võrdleva kui, nagu ees** *Päike paistis ja linnud laulsid nagu eile.* *** Nagu ees on sõnad niisugused, sellised, säärased** *Selliseid autosid nagu Audi või BMW ma osta ei jõua.*	***Saatelause ees** **S…. : "O….(?!)"** *Poiss päris: „Kas eilset filmi nägid?"* ***Saatelause keskel** ***"...0..." S…, "0..."*** *"Kui te oleks seda minuga arutanud," pahandas isa, „poleks teil nii kehvasti läinud!"* ***Saatelause järel** **"O…. , (?!) S… .** *„Sel jutul pole mingit mõtet, „ kostis naaber.*	**KOMA** **Neutraalne kiil eraldatakse lausest komadega** **_____ , kiil , _____** *See juhtus tänaval, veel hullem, suures rahvahulgas.* **MÕTTEKRIIPS** ***Esiletõstmiseks ……- kiil – …… .** *Ideaalsesse ühiskonda- selge see – ei jõua me kunagi. Peaasi- ära mind sega.* ***KÜl pikem,.ja külus on juba kirjavahemi[rgid** **__ - …. , … (?i) - __ .** *See näitab, et endised instituudid on - hoolimata koondamistest, välismaale siirdumisest jms - kohalikus teaduses ikka veel arvestatav jõud.* **SULUD** ***Lisateavet pakkuvad või sisuga nõrgalt seotud kiilud …… (kiil)_____ .** *Õppeasutuse tähtsus (näiteks Wikmani poiste sõpruskond) on aluseks koolipatriotismile.*